KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Arvonlisäverotuksen yleiset periaatteet ja kuntien asema

Arvonlisäverotuksen käsikirja kunnille –koulutustilaisuus

5.11.2026

Pekka Montell ja Henrik Rainio

ALV-käsikirjan koulutus:

Kuntien arvonlisäverotuksen erityispiirteet sektoreittain

To 12.11. klo 9–11

Koulutuksen sisältö:

- Keskushallinto ja keskitetyt palvelut
- Opetus- ja sivistystoimi, varhaiskasvatus
- Kulttuuri- liikunta- ja nuorisotoimi
- Tekninen toimi

Tervetuloa mukaan maksuttomaan koulutukseemme!

KUNTALIITTO

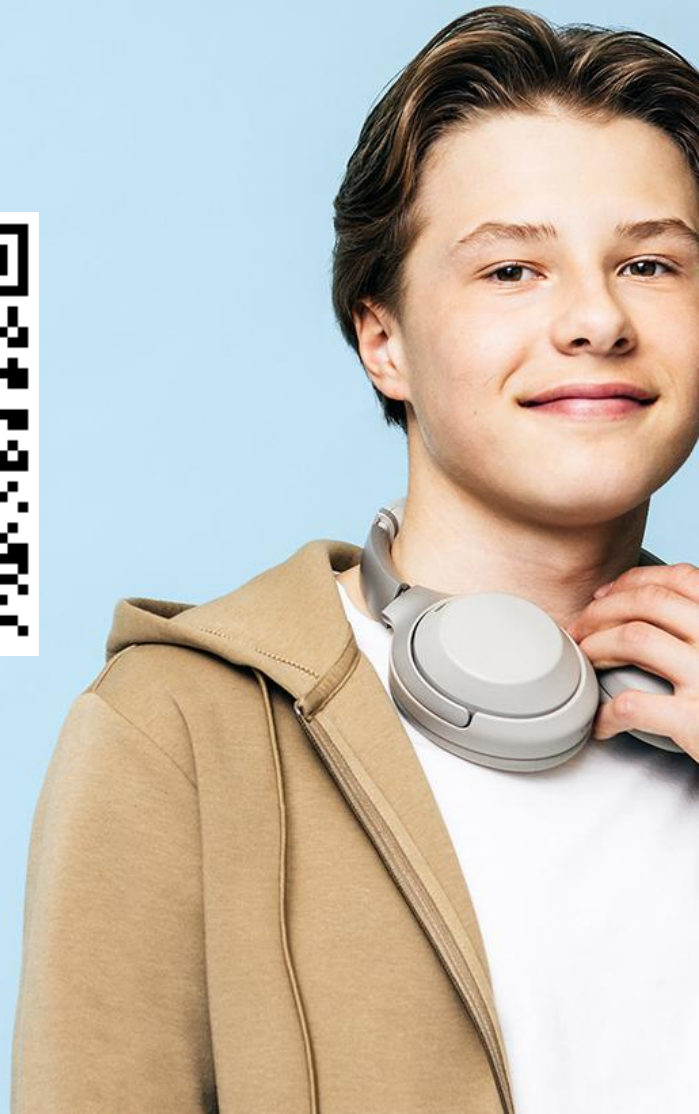
ALV-käsikirjan koulutus:

Kuntien kiinteistöihin liittyvät arvonlisäveroperiaatteet

To 19.11. klo 14-16

Koulutuksen sisältö

- Verottomat, verolliset ja vapaaehtoisuuteen perustuvat verollisuudet
- Kiinteistöjen vuokraaminen, osto ja myynti
- Kiinteistöinvestointien vähennys/palautus
- Oman käytön verotus
- Rakentamispalveluiden käännetty verovelvollisuus

Tervetuloa mukaan maksuttomaan koulutukseemme!

KUNTALIITTO

Arvonlisäverotuksen yleiset periaatteet ja kuntien asema

- **Teemat:**
  - Soveltamisala, laajuus ja keskeiset käsitteet
  - Vähennys- ja palautusjärjestelmät
  - Henkilöstömenot
  - Edustusmenot
  - Kansainväliset luovutukset

Arvonlisäverotus pähkinänkuoressa

- **Arvonlisävero on kulutusvero**
  - kohdistuu tavaroiden ja palveluiden kulutukseen
  - lopullinen kuluttaja maksaa veron
  - yritykset ja julkisyhteisöt toimivat veron kerääjinä
- **Vähennysoikeuden tarkoitus**
  - estää veron kertaantuminen
  - varmistaa neutraalisuus
- **Kunta osana järjestelmää**
  - kunta tilittää veroa verollisesta toiminnastaan
  - kunta vähentää verolliseen toimintaan liittyvät ostot

Kunta arvonlisäverotuksessa

- **Verollinen liiketoiminta ➔ vähennysoikeus**
  - vesihuolto
  - jätehuolto
  - liikuntapalvelut
  - Pysäköintitoiminta
- **Verottomat palvelut ➔ palautusoikeus**
  - Koulutus
  - Varhaiskasvatus
  - osin kulttuuritoiminta
- **Viranomaistoiminta ➔ palautusoikeus**
  - Rakennusvalvonta
  - Lupamaksut
- **Vähennysrajoitteet ➔ ei vähennystä eikä palautusta**
  - Edustus
  - Henkilökuntalahjat
  - Osa henkilöautoista

Arvonlisäverolain soveltamisala

Arvonlisäveroa suoritetaan:

- tavaran myynnistä (aineelliset esineet, energiahyödykkeet, vesi, maa-ainekset)
- palvelun myynnistä (kaikki muu kuin tavara)
- maahantuonnista
- yhteisöhankinnoista
- oman käytön tilanteista

Vastikkeen käsite

Mitä voidaan pitää vastikkeena?

- rahasuoritusta
- tavaraa
- palvelua
- muuta taloudellista etuutta

Ei vastiketta

- vahingonkorvaus
- pääomasijoitus
- osakeanti
- useimmat yleisavustukset
- lahjoitus

Esimerkki: vaihtokauppa

- kunta luovuttaa mainostilaa
- yritys toimittaa IT-laitteita tai palveluja
- molemmat luovutukset muodostavat vastikkeellisen myynnin

Esimerkki: julkisen liikenteen tuki

- onko kyse liikenteen tukemisesta vai kunnalle myydystä palvelusta?
- ratkaisevaa on maksun ja vastasuorituksen välinen yhteys

Liiketoiminnan käsite

Liiketoiminnan tunnusmerkkejä:

- jatkuvuus
- suunnitelmallisuus
- itsenäisyys
- ulospäin suuntautuminen
- laaja asiakaskunta

Huomio

Kustannusten kattaminen ei ratkaise.

- **KHO 30.11.1995 T 4976**
  - **Nuorten työpajat**
  - **katteellisuus**
    - kulut 1,97 milj. mk
    - tulot 21 841 mk
  - **KHO:liiketoimintaa**
  - **perustelut**
    - jatkuvuus
    - markkinakilpailu
    - ulkopuoliset asiakkaat

Verokannat, liittymisperiaate ja jakamisperiaate

Verokannat

25,5 %

- Pääsääntöinen verokanta

13,5 %

- Elintarvikkeet
- Ateriapalvelut

10 %

- Lehdet

Veroton toiminta

- Erikseen säädetyt myynnit

Liittymisperiaate

- Kokonaisuutta pidetään yhtenä suorituksena
- Sivusuorite seuraa pääsuoritteen verokohtelua
- Pääsuorite ratkaisee verokannan

Jakamisperiaate

- Suoritteet arvioidaan erillisinä myynteinä
- Jokaiselle osalle määritetään oma verokohtelunsa
- Eri osiin voidaan soveltaa eri verokantoja

Liittymis- ja jakamisperiaate käytännössä

Jakamisperiaate:
Kunta ostaa rakennusvalvonnan työntekijöille maksullisen koulutustilaisuuden energiatehokkaasta rakentamisesta. Yritys perii kunnalta osallistumismaksun koulutustilaisuudesta.

Koulutustilaisuuden yhteydessä yritys markkinoi energiatehokkaan rakentamisen opasta, jonka kunta voi ostaa koulutuksen yhteydessä.

Koulutukseen osallistuminen ja rakentamisoppaan hankkiminen ovat asiakkaan näkökulmasta toisistaan riippumattomia suorituksia. Oppaan ostaminen ei ole edellytys koulutukseen osallistumiselle eikä koulutus oppaan hankkimiselle. Suoritukset käsitellään arvonlisäverotuksessa erillisinä, ja kummankin verokohtelu ratkaistaan itsenäisesti. Koulutustilaisuuden verokanta on 25,5 % ja oppaan verokanta 13,5 % (kirja).

Jos yritys myy koulutuksen siten, että koulutukseen osallistujat saavat koulutuksen yhteydessä myös rakentamisoppaan ilman erillistä veloitusta, sovelletaan koko myyntiin koulutustilaisuuden verokantaa 25,5 %.

Liittymisperiaate:
Kunta vuokraa liikuntahallin yrityksen henkilöstöpäivää varten. Vuokraan sisältyvät liikuntahallin käyttöoikeuden lisäksi pukuhuoneiden käyttö, liikuntavälineet, äänentoistolaitteet sekä tapahtuman jälkeinen siivous. Näistä peritään yksi kokonaishinta.

Yrityksen tarkoituksena on saada käyttöönsä tapahtuman järjestämiseen soveltuva liikuntahalli. Muut palvelut mahdollistavat hallin tarkoituksenmukaisen käytön eikä niillä ole asiakkaalle itsenäistä merkitystä.

Kyseessä on yksi yhtenäinen suoritus. Liikuntahallin vuokraus muodostaa pääsuorituksen, johon muut palvelut liittyvät liitännäissuorituksina. Koko suoritukseen sovelletaan pääsuorituksen arvonlisäverokohtelua.

Osa I

Soveltamisala, laajuus ja keskeiset käsitteet

Kunnat arvonlisäverojärjestelmässä

Kuntia koskevat samat perusperiaatteet kuin muitakin verovelvollisia

- arvonlisäverotus perustuu pääosin samoihin sääntöihin kuin yrityksillä
- kunnat ovat verovelvollisia liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan toiminnasta
- kunnilla on kuitenkin useita erityissäännöksiä

Kuntien erityispiirteet

- laaja veroton toiminta
- viranomaistoiminta
- Kuntapalautusjärjestelmä

Kunnan alv-asema määräytyy toiminnan luonteen perusteella

Kunta on yksi verovelvollinen

Arvonlisäverotuksessa verovelvollinen on kunta

- verovelvollinen on kunta, ei yksittäinen toimiala tai yksikkö
- koko kuntaa tarkastellaan lähtökohtaisesti yhtenä toimijana
- kunta antaa yhden arvonlisäveroilmoituksen

Käytännön merkitys

- kunnan sisäiset suoritteet eivät lähtökohtaisesti ole verollista myyntiä
- alv-arviointi tehdään koko kunnan näkökulmasta
- eri toimintojen verokohtelu voi kuitenkin poiketa toisistaan

Muistettava: Kunta on yksi verovelvollinen, vaikka sen toiminnassa voi olla sekä verollista, verotonta että viranomaistoimintaa.

Viranomaistoiminta

Kunta ei ole verovelvollinen viranomaistoiminnastaan

- kunta toimii julkisen vallan käyttäjänä
- toiminta perustuu lakiin
- toimintaa ei harjoiteta markkinoilla kilpailutilanteessa

Tyypillisiä viranomaistehtäviä

- rakennuslupien käsittely
- ympäristöluvat
- valvonta- ja tarkastustehtävät
- viranomaispäätösten tekeminen

Huomio

Lakisääteinen tehtävä ei automaattisesti ole viranomaistoimintaa.

Viranomaistoimintaa vai ei?

Toiminta	Alv-käsittely
Rakennustarkastusmaksu	Viranomaistoiminta
Ympäristölupa	Viranomaistoiminta
Veden toimittaminen	Verollinen
Jätehuolto	Verollinen
Jätevesien käsittely	Verollinen
Nuohous	Verollinen

Veroton myynti

Verollisuus on pääsääntö

- myynti on verollista, ellei sitä ole erikseen säädetty verottomaksi
- verottomuussäännöksiä tulkitaan lähtökohtaisesti suppeasti

Kuntien verotonta toimintaa

- koulutuspalvelut
- varhaiskasvatus
- eräät kulttuuri- ja sivistyspalvelut

Verottomuuden peruste

- arvonlisäverolaissa nimenomaisesti säädetty verottomaksi

Huomio

käyttöomaisuuden myynti on verollista, jos hyödyke on hankittu vähennykseen tai palautukseen oikeuttavaan käyttöön

Oman käytön verotus

Miksi oman käytön verotus on olemassa?

- turvaa verotuksen neutraalisuutta

Oma käyttö

- yksityinen kulutus
- vastikkeeton luovutus
- siirto vähennyskelvottomaan käyttöön

Esimerkki

Maksullisen uimahallin ilmainen käyttö henkilökunnalle

→ oman käytön verotus

Yhteenveto

Alv-arvioinnin keskeiset kysymykset

1. Onko kyse vastikkeellisesta toiminnasta?
2. Onko toimintaa harjoitettu liiketoiminnan muodossa?
3. Onko kyse viranomaistoiminnasta?
4. Onko toiminta verollista vai verotonta?
5. Voiko tilanteeseen liittyä oman käytön verotusta?

Osa II

VÄHENNYS- JA PALAUTUSJÄRJESTELMÄT

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Vähennysoikeuden yleiset periaatteet

AVL 102 §

Verovelvollinen (ml. kunnat) saa vähentää:

- tavaran hankintaan sisältyvän veron
- palvelun hankintaan sisältyvän veron

kun hankinta kohdistuu verolliseen liiketoimintaan.

Tärkeä periaate

Arvonlisävero ei ole kustannus verolliselle toimijalle.

Miksi kunnilla on palautusjärjestelmä?

Lähtökohta

Yritys saa vähentää verolliseen liiketoimintaan liittyvien hankintojen ALV:n.

Ongelma

Kunta tuottaa suuren osan palveluistaan:

- viranomaistoimintana
- verottomana koulutuksena
- verottomana varhaiskasvatuksena

Ratkaisu

AVL 130 §

➞ kuntien palautusjärjestelmä

Kunnan palautusoikeus

AVL 130 §

Kunta saa palautuksena:

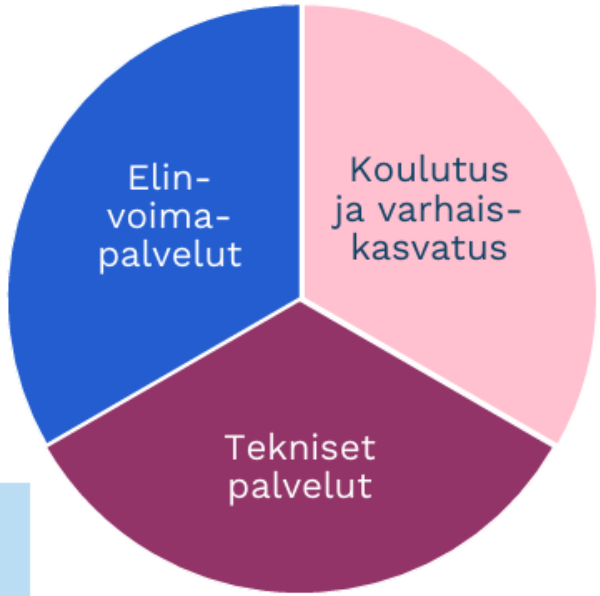
- verottoman toiminnan hankinnat
- viranomaistoiminnan hankinnat

Esimerkkejä

- koulu
- kirjasto
- päiväkoti
- rakennusvalvonta

Kuntien erityispiirteet sektorikohtaisesti

Sisältää sekä aronlisäverollista että verotonta toimintaa (mm. kulttuuri, liikunta, kirjasto). Hankinnat käsitellään sekä vähennys- että palautusjärjestelmässä.

Pääsääntöisesti arvonlisäverotonta toimintaa, josta on erikseen säädetty arvonlisäverolaissa. Hankinnat käsitellään palautusjärjestelmässä.

Erityiskysymyksiä, mm.

Kiinteistöjen vuokraus
Rakentamispalvelut
Kiinteistöinvestoinnit
Ruokahuolto
Henkilökuljetus
Vesi, jätevesi, jätehuolto
Yhtiöittämiset
...

Pääsääntöisesti arvonlisäverotonta toimintaa (viranomaistoimintaa), jolloin hankinnat käsitellään palautusjärjestelmässä. Vähäisessä määrin myydään myös verollisia palveluja, jolloin näitä vastaavat kustannukset kuuluvat vähennysjärjestelmään.

Vähennys- ja palautusjärjestelmän erot

Euromääräisesti kyse täsmälleen samasta summasta

- Taloudellisesti kunnalle ei ole merkitystä käsitelläänkö hankinnan arvonlisäverot vähennys- vai palautusjärjestelmässä.

Perustuvat eri säädöskohtiin

- Vähennysjärjestelmä AVL 102 § vs. Palautusjärjestelmä AVL 130 §.
- Edellyttää kunnilta oikeaa käsittelyä, vaikka euromääräinen summa on sama.

Merkitystä julkisen talouden rahavirtojen tarkastelussa

- Aika ajoin tarkastellaan mm. valtion ja kuntien rahavirtoja.

Sekakäyttöiset hankinnat ja jakoperusteet

Jos hankinta kohdistuu sekä vähennykseen oikeuttavaan että palautukseen oikeuttavaan käyttöön, käyttö tulee jakaa näiden järjestelmien kesken.

ALV tulee kohdistaa

- vähennettävään osuuteen
- palautettavaan osuuteen
- vähennyskelvottomaan osuuteen

Mahdollisia jakoperusteita

- käyttöaika
- pinta-ala
- henkilöstömäärä
- kustannukset
- liikevaihto

Hankinta palvelee useita käyttötarkoituksia

Esimerkki:

Keskushallinnon kustannukset:

- verollinen liikuntatoimi
- viranomaistoiminta
- veroton koulutus

Vähennysrajoitteiset hankinnat

Kunnalla ei ole oikeutta vähentää (AVL 102 §), eikä saada palautuksena (AVL 130 §) veroa, joka kohdistuu:

- yksityiseen kulutukseen (kunnissa harvinaista),
- AVL 114 §:n mukaisiin hankintoihin,
- verottomaan kiinteistön vuokraustoimintaa varten tehtyyn hankintaan (usein vuokra voi olla verollinen, jolloin hankinnoista on vähennysoikeus).

Vähennysoikeuden rajoituksen AVL 114 §:ssä:

- henkilökunnan käytössä oleva asunto,
- henkilökunnan vapaa-ajanviettopaikkana käytettävä kiinteistö,
- ajoneuvo (jos ei ole 100 % kunnan palvelutoiminnan käytössä),
- henkilökunnan asunnon ja työpaikan väliset kuljetukset sekä
- edustuskäyttö.

Vähennykseen ja palautukseen oikeuttavat hankinnat

Esimerkkejä, palautusoikeus

- ✅ koulun siivous
- ✅ kirjaston hankinnat
- ✅ päiväkodin kalusteet
- ✅ rakennusvalvonnan ohjelmistot
- ✅ virastotalon sähkölasku

Esimerkkejä, vähennysoikeus

- ✅ liikuntahallien kalustehankinnat
- ✅ vesiliikelaitoksen hankinnat
- ✅ verollisena yritykselle vuokrattuun kiinteistöön liittyvät kustannukset,
- ✅ keskuskeittiön hankinnat, kun ruoka myydään ulkopuolisille (esim. hyvinvointialueelle),

Ei vähennys- tai palautusoikeutta

Ei vähennystä, ei palautusta

- ❌ yksityinen kulutus
- ❌ edustuskulut
- ❌ henkilöstölahjat
- ❌ henkilöstön vapaa-ajan käyttö
- ❌ veroton vuokraustoiminta

Vähennys- ja palautusoikeuden neljä edellytystä

Hankinta

✅ liittyy vähennykseen oikeuttavaan toimintaan

Myyjä

✅ on verovelvollinen

Ostaja

✅ lasku on kunnalle

Vero

✅ kyse on myyjän lain mukaisesta verosta

Vähennyskelpoisen laskun vaatimukset

Pakollisia tietoja

- laskun päivämäärä
- myyjän tiedot
- ostajan tiedot
- Y-tunnus
- verokanta
- veron määrä
- suorite

Virheellinen arvonlisävero laskulla

Esimerkkejä

- vakuutuspalvelu
- vahingonkorvaus
- veroton kiinteistön vuokra
- tekijänoikeuskorvaus

Jos arvonlisävero on merkitty virheellisesti

➞ vähennystä ei välttämättä saa tehdä

Kunnan palautusoikeus

AVL 130 §

Kunta saa palautuksena:

- verottoman toiminnan hankinnat
- viranomaistoiminnan hankinnat

Esimerkkejä

- koulu
- kirjasto
- päiväkoti
- rakennusvalvonta

Palautukseen oikeuttavat hankinnat

Esimerkkejä

- ✅ koulun siivous
- ✅ kirjaston hankinnat
- ✅ päiväkodin kalusteet
- ✅ rakennusvalvonnan ohjelmistot
- ✅ virastotalon sähkölasku

Ei palautusoikeutta

Ei palautusta

- ❌ yksityinen kulutus
- ❌ edustuskulut
- ❌ henkilöstölahjat
- ❌ henkilöstön vapaa-ajan käyttö
- ❌ veroton vuokraustoiminta

Palautus vain kunnan omasta hankinnasta

KHO 21.6.1999 T 1652

Toimeentulotuen saajan laskuja maksettiin.

→ ei ollut kunnan hankinta

→ ei palautusoikeutta

Toimeentulotuki vs maksusitoumus

Ei palautusta

- kunta maksaa asiakkaan laskun

Palautus

- kunta hankkii hyödykkeen maksusitoumuksella

Muistiinpanot

Hyvä käytännön harjoitusesimerkki.

Tämä ero kannattaa avata tarkasti.

Laskennallinen palautus

AVL 130 a §

Koskee:

- terveydenhuoltoa
- sosiaalihuoltoa
- **varhaiskasvatusta**

Palautus

5 % hankintahinnasta

Miksi laskennallinen palautus on olemassa?

Esimerkki

Yksityinen palveluntuottaja

↓

ei saa vähentää ALV:ia

↓

hintaan jää piilevää ALV:ia

↓

kunta saa 5 % laskennallisen palautuksen

Varhaiskasvatuspalvelun osto

100 000 €

↓

Laskennallinen palautus

5 000 €

Esimerkki laskennallisesta palautuksesta

Varhaiskasvatuspalvelun osto

100 000 €

↓

Laskennallinen palautus

5 000 €

Varhaiskasvatuspalvelun maksusetelilain muutoksen vaikutus!

KHO:2020:58, laskennallinen palautus muista EU-maista ostetuista terveyden- ja sairaanhoitopalveluista

- Maakunnan terveyden- ja sairaanhoitopalveluista vastaava yksikkö hankki palveluja myös Ruotsissa tai muussa EU-maassa toimivilta yksityisiltä terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tuottajilta
- Oliko maakunta oikeutettu arvonlisäverolain 130 a §:ssä säädettyyn laskennalliseen palautukseen Ruotsissa tai muussa EU-maassa toimivan yksityisen palveluntuottajan suorittamista veloituksista?
- Arvonlisäverolain 130 a § ei sanamuotonsa mukaan oikeuttanut laskennalliseen palautukseen muilta kuin Suomen lainsäädännönalaisena toimivilta yksityisiltä palveluntuottajilta hankituista palveluista
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) mukaisten perusvapauksien merkitys asiassa
- Maakunta oli oikeutettu laskennalliseen palautukseen myös muista EU-maista hankituista palveluista

Vähennysrajoitukset

AVL 114 §

- henkilöstöasunnot
- harrastustilat
- vapaa-ajanviettopaikat
- työmatkat
- edustus
- henkilöautot

Henkilöautot

Pääsääntö

Ei vähennystä.

Poikkeus

Ajoneuvo yksinomaan:

- vähennykseen oikeuttavassa käytössä tai
- palautukseen oikeuttavassa käytössä

Sekakäyttöiset hankinnat ja jakoperusteet

Hankinta palvelee useita käyttötarkoituksia

Esimerkki:

Keskushallinnon kustannukset:

- verollinen liikuntatoimi
- viranomaistoiminta
- veroton koulutus

ALV tulee kohdistaa

- vähennettävään osuuteen
- palautettavaan osuuteen
- vähennyskelvottomaan osuuteen

Mahdollisia jakoperusteita

- käyttöaika
- pinta-ala
- henkilöstömäärä
- kustannukset
- liikevaihto

Osa II - yhteenveto

Tilanne	Käsittely
Verollinen toiminta	vähennys
Veroton kunnan toiminta	palautus
Sosiaali- ja terveyspalveluosto	laskennallinen palautus
AVL 114 §, veroton vuokraus	ei kumpaakaan

Osa III

HENKILÖSTÖMENOT, EDUSTUSMENOT JA KANSAINVÄLISET LUOVUTUKSET

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Miksi henkilöstömenot ovat ALV-riskialue?

Peruslähtökohta

Palkkoihin ei sisälly arvonlisäveroa.

Ongelmakohtia

Henkilöstöön liittyy paljon hankintoja:

- Työterveyshuolto = usein verottomia / jos ei, vähennys- tai palautusoikeus
- Henkilöstöruokailu = hyvin monenlaisia järjestämistapoja
- Henkilökuntalahjat = ei vähennys- tai palautusoikeutta
- Virkistystoiminta = vähennys- tai palautusoikeus / ei, jos voi mennä omalla ajalla
- Koulutus- ja neuvottelumenot = vähennys- tai palautusoikeus
- AVL 114 §:n mukaiset rajoitukset

Oman käytön verotus henkilöstötilanteissa

Oma käyttö voi syntyä

kun verollisessa toiminnassa hankittu hyödyke luovutetaan:

- ilmaiseksi
- henkilöstölle
- yksityiseen käyttöön

Esimerkki

Verollinen kuntosali

↓

henkilöstölle ilmainen käyttö

↓

oman käytön verotus

Henkilöstöruokailu

Periaate

Työnantajan järjestämään ruokailuun liittyy erityissääntelyä.

Kunnissa esiintyviä tilanteita

- Kunta työnantajana myy ateriat henkilökunnalle joko ravintoedun raha-arvoa vastaan tai omakustannushintaan. Työntekijän maksama hinta on aterian verollinen myyntihinta, joka sisältää arvonlisäveron. Hankinnat käsitellään vähennysjärjestelmässä.
- Ulkopuolisen hoitama henkilöstöruokala, ja kunta maksaa suoraan yrittäjälle osan aterian hinnasta. Kunta saa käsitellä henkilöstöruokalatiloista syntyneet verolliset kustannukset ja ravintolayrittäjälle maksamansa kompensaation palautusjärjestelmässä.
- Kunta maksaa työntekijän tuloverotuksessa verovapaan osuuden arvosetelin toimittajalle (Epassi, Edenred, Smartum) = veloitus ei sisällä arvonlisäveroa / jakelu- tai hallinnointipalkkion saa palautuksena / vähentää.

Työntekijöille myydyt ateriat

- Kun ateriat myydään henkilökunnalle Verohallinnon vahvistaman luontoisedun ravintoedun raha-arvoa vastaan, myynnin veron perus te on aterian myyntihinta ilman veron osuutta. Edellytyksenä on, että työnantajalle syntyvät kustannukset arvonlisäveroineen ovat Verohallinnon luontoisetupäätöksen rajojen sisällä.

ESIMERKKI

Vuonna 2026 työnantaja voi myydä aterian työntekijälle hintaan 8,80 euroa (7,75 € + alv 1,05 €), jos edun hankkimisesta työnantajalle aiheutuneiden välittömien kustannusten ja näiden kustannusten arvonlisäveron määrä on vähintään 8,80 euroa ja enintään 14,00 euroa.

Vastaavasti koulun tai päiväkodin laitosruokailun yhteydessä voidaan vuonna 2026 myydä ateria ravintoedun raha-arvoa vastaavaa hintaan 6,60 euroa (5,81 € + alv 0,79).

Ilmaiset luontoisetuateriat

Kouluissa, päiväkodeissa ja hoitolaitoksissa on tavanomaista, että henkilökunnalla on oikeus ilmaiseen ateriointiin työpäivän aikana.

- Pääsääntöisesti ateriaetu on henkilökunnalla, jonka tehtäviin kuuluu oppilaiden, lasten ja laitoksen asukkaiden taikka asiakkaiden ruokailun valvonta.

- Oikeuskäytännön mukaan **oman käytön verotusta** sovelletaan henkilöstöruokailuun silloin, kun työnantaja luovuttaa ateriat työntekijöille edellä kuvatulla tavalla luontoisetuna veloituksetta.

Ilmaisen luontoisetuaterian oman käytön vero

ESIMERKKI OMAN KÄYTÖN VEROTUKSESTA

Koulussa valvovalle opettajalle tarjottavan ateria välittömät kustannukset ilman arvonlisäveroa ovat esimerkiksi 2,80 euroa. Jos välillisiä kustannuksia ei ole selvitetty, voidaan niiksi laskea 22 % välittömistä kustannuksista, eli 0,62 euroa. Aterian välittömät ja välilliset kustannukset ovat siten yhteensä 3,42 euroa, josta kunnan tulee maksaa oman käytön veroa 0,46 euroa (13,5 % * 3,42 €).

Henkilökuntalahjat

Ei vähennystä tai palautusta

Tyypillisiä tilanteita:

- joululahja
- merkkipäivälahja
- eläkkeellelähtölahja
- läksiäislahja

Sama koskee

- palkitsemislahjoja
- tavaralahjoja

Eräät muut henkilöstömenot

Työvälineinen, suojavaatteiden ja vastaavien hankinnasta saa vähennyksen / palautuksen, kun niitä käytetään kunnan palvelutuotannossa.

Henkilökunnan koulutus- ja neuvottelutilaisuuksien menot ovat vähennys- / palautuskelpoisia (tilavuokra, koulutus, kuljetus koulutuspaikalle, tavanomainen tarjoilu (ml. vähäinen alkoholitarjoilu).

Virkistysmenot ovat yleensä vähennys- / palautuskelpoisia, kun kyse on tavanomaisesta virkistystoiminnasta, jonka työnantaja on järjestänyt (ml. alkoholitarjoilu).

Työnantajan järjestämä työntekijän **vapaa-aikana tapahtuva toiminta** ei ole vähennys- / palautuskelpoista.

- ✓ Esim. Teatteriliput ovat vähennyskelpoisia, kun henkilökunta menee samaan määrättyyn näytökseen, mutta vähennyskelvottomia, jos työntekijät voivat käydä itsenäisesti vapaa-aikana.

Lautakuntien ja muiden hallintoelinten kulut

Palautusjärjestelmässä käsitellään

- Kunnanhallituksen, -valtuuston ja lautakuntien sekä muiden hallinto elinten kokouksista aiheutuvia tarjoilukuluja ja muita kustannuksia.
- Valtuutetuille ja muille luottamushenkilöille kokousten yhteydessä tarjottu ateria.
- Valtuutetuille ja muille luottamushenkilöille järjestetyn koulutuslaisuuden kustannukset.
- Kokousmatkoista syntyvät matkakulut.

Markkinointilahja vai edustuslahja?

Markkinointilahja

✅ vähäinen

✅ massaluonteinen

✅ kunnan tunnukset

✅ palautuskelpoinen

Edustuslahja

❌ yksittäinen arvokas lahja

❌ valittu vastaanottaja

❌ palautuskelvoton

Edustus vai markkinointi?

Edustaminen

Tavoitteena:

- suhteiden ylläpito
- suhdetoiminta
- vieraiden kestitseminen

Markkinointi

Tavoitteena:

- näkyvyys
- palveluiden tunnettuus
- laaja kohderyhmä

Kunnan edustusmenot

Kunnan erilaisia **kutsuvieras-, yhteistyö-, informaatio- jne. tilaisuuksia** voidaan varsin harvoin pitää kunnan liiketoimintaa edistävinä tai liikeasiakassuhteiden luomiseen tai parantamiseen liittyvinä tilaisuuksina, joten niitä **ei voi perinteisessä mielessä pitää edustustilaisuuksina.**

Kunta saattaa järjestää erilaisia tapahtumia, kuten **seminaareja, neuvottelupäiviä tai muita vastaavia**, joiden yhteydessä järjestetään tarjoilua osallistujille. Näiden tilaisuuksien kustannukset **eivät ole edustuskuluja**, vaan palautuskelpoisia kokous- ja pr-kuluja.

Kunnan järjestämä tilaisuus voi olla myös **kuntalaisille järjestetty itsenäisyyspäiväjuhla, äitienpäiväjuhla, veteraanipäivät tai muu vastaava**. Jos tällaisesta tilaisuudesta tiedotetaan yleisesti ja siihen voiosallis tua periaatteessa kuka tahansa kuntalainen, **tilaisuus on muuta kuin edustamista ja kunnalla on palautusoikeus hankinnoista.**

Kunta saat taa järjestää myös kutsuvierastilaisuuksia, esimerkiksi kunnanjohtajan loppiaisvastaanoton kutsutuille vieraille. Tällainen **kutsuvierastilaisuus on edustustilaisuus ja kustannusten veroja ei voida käsitellä vähennys- eikä palautuskelpoisena.**

Käytännön esimerkkejä

Tilanne	Käsittely
Lehdistötilaisuus, kahvitarjoilu	ei edustusta
Kaupungintalon avoin vastaanotto	ei edustusta
Kutsuvierasillallinen yhteistyökumppanille	edustusta

Hankinnat ulkomailta

Tavarahankinnat

- toisesta EU-maasta → yhteisöhankinta
- EU:n ulkopuolelta → maahantuonti

Palveluhankinnat

- palvelun myyntimaa ratkaistaan myyntimaasäännöksillä
- ostaja voi olla verovelvollinen myyjän sijasta

Keskeinen kysymys

Kuka on verovelvollinen Suomessa?

Ostajan verovelvollisuus kv-tilanteissa

Pääsääntö (AVL 9 §)

Jos ulkomaalaisella ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa eikä hän ole hakeutunut Suomessa verovelvolliseksi, verovelvollinen Suomessa tapahtuvasta myynnistä on ostaja.

Tavarat

- yhteisöhankinta toisesta EU-maasta
- maahantuonti EU:n ulkopuolelta

Palvelut

- konsultointi
- ohjelmistot ja lisenssit
- pilvipalvelut
- tietokannat

Kiinteistöön kohdistuvat palvelut

Myyntimaa määräytyy kiinteistön sijainnin perusteella

- kiinteistöön kohdistuva palvelu verotetaan yleensä siellä, missä kiinteistö sijaitsee
- sääntö koskee sekä elinkeinonharjoittajia että kuluttajia

Kiinteistöön kohdistuvia palveluja

- rakennus-, korjaus- ja suunnittelupalvelut
- huolto-, puhtaanapito- ja isännöintipalvelut
- valvonta- ja vartiointipalvelut
- kiinteistönvälitys ja kiinteistön arviointi
- kiinteistön vuokraus ja majoituspalvelut

Ei yleensä kiinteistöön kohdistuvia palveluja

- taloushallintopalvelut
- kirjanpitopalvelut
- liiketoimintaa koskevat konsulttipalvelut

Muista ainakin nämä

- Kunta on usein verovelvollinen.
- Lakisääteinen tehtävä ei automaattisesti ole viranomaistoimintaa.
- Vastike ratkaisee.
- Verottomuus ja soveltamisalan ulkopuolisuus eivät ole sama asia.
- Palautusoikeus on kuntien tärkein erityissäännös.
- AVL 114 § rajoittaa sekä vähennyksiä että palautuksia.
- Henkilöstö- ja edustuskulut ovat riskialueita.
- Ulkomaiset palveluostot täytyy tunnistaa.
- ALV pitää arvioida ennen sopimuksen tekemistä.
- Kunnan ALV-kysymykset ratkeavat yleensä analysoimalla toiminnan luonne ensin ja hankinnan käyttö vasta sen jälkeen.

pekka.montell@kuntaliitto.fi
0440851738

CC BY ND

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi